

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 50 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIE
«LA PATRIE»DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 51-52 (385-386)

Каталіцкія Каляды 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

Вясёлых Каляд і шчасльвага Новага Году!

Ідэйна-патхняючы чар Каляд

Вось узноў сьвяткуем тое чароўнае век-ж археялістычны — съвята Хрыстовага Нараджэння, Каляднае съвяты, што свай роўгіна-нацыянальнай традыцый, сваім абрацымі настроемі, песьнямі праймае душу

Праўда — нашая эмігранцасць тут — гэта абсалютны навольнік на чужынне, а мучаніцца вернага тра-законаў прыроды-матэрыі, ён я мае дышы народу нашага там на амароч-вольнага «Я» (души) й паступае ні з ванай «звяздно» бацькаўшчыне паказ-ваючы, што мы нашае «быць» ужо выб-бралі; за выбарам аднак гэтым не заў-сёды ідзе кансківіція жыцьці й дзе-насьці. Як далёка яцчэ нашая ідэйна-настанова ад Бэтлеемскага ідэалу жыль-ці й сужыцьця прыватнага, сямейнага, грамадзкага! Тэрмометрам гэтай наста-новы можа быць між іншым хоць-бы-й той нехатны стан зацікавленын нау-чальна-ўсьведамляючай лектурой. Якім

Гэтулькі разоў мы ўжо съвяткалі, а ўсё-ж як-бы новым заўсёды нам явіцца, ніколі не абыдзія, ні траціц пры-вабнага душаўладнага чару. Навет і тады, калі дзеля прыпадковых абставінай яно казаў-бы толькі мімаходам кранула душу, калі нельга было яго адсъвятка-ваць пададнайшаму, двутыднёвым, у атмасфэры глыбокаверучай роднай хаты і съвятыні — навет і тады яго можам лічыць — найпрыгажэйшай хвілінай жыцьця; хвілінай салодкага забыцця нэрвова-турботнай будзёншчыны, калі агарту нас пейкі надземны супакой і задума — гэтыя галоўныя съвяточныя адчуваўні.

І мімаходы пытаемся: у чым ляжыцца наўсянчайшая сіла й чар гэтага вялікага ў сваім родзе, съвяты?

Адзін паэт сказаў, што з усіх дараў рано астайліся на зямлі дзве роскашы: краса брыльянцістай зоркі й дзіцячага вока. І вось пад гэтай падводнай знаменкай райскага чару мы съвяткуем Хрыстовага Народзіны. Таму і здаецца нам, як-бы нешта із страчанага раю за-вітала ў гэтыя съвятыя дні на зямлю.

І на небасхіле кожнага хрысьцініна зьяўляецца звязаная зорка, съвятой ве-ры і надзеі зорка, што паказвае шлях да духовага Бэтлеему, да выбаўлення ѹ адраджэння. Мама родная і Маці духовая (св. Субожня) ў душы ягонай за-паміла яе, кладучы знак хрышчэння на чало яму яцчэ малиоз... Верна вы-трываце на съвельтні шляху яе — най-даражэйшага матчынага дару — гэта наўсянчайшай абавязак і гонар!

Бо вось апошнім часамі на небасхіле міжнароднага жыцьця загарэлася інша зорка: чырвоная, бухаючая агнём, кроўю і смурдам... На ў Хрыстовы Бэтлеем яна заманывае, а ў Антыхры-страву Москву. Народам калгасаў і піці-годак яна сліць: матарыяльны добра-быт, вольна-радаснае жыцьцё, камплемен-ны туземны рай; а ў запраўднасці дае: прыгонную галіту, нясыпныны ссылкі й катаргі, найгрубейшую наволю пера-кананінны ды культурную ѹ духовна-ма-ральну руіну.

Пад праменнямі гэтых зор стаіць два супярэчныя табары: матарыяльсты-чыны — наволячы чалавек з ягонымі духовымі здольнасцямі ў граніцах ні-жэйшай ад яго матэрый, ды — ідэй-лы-стичны, што паза бяздунай съліяной матарыяльны прызнае съвет і лад духовна-маральны, съвет вышэйшага творчага разуму на чале з усівторчым Абсалютам і съвет вольнай волі, здольнай раз-розніваць добро й зло аб'ектыўнае, усьведамляць сабе абавязак, адказ-насьць, г.зн. маральнасць. Матарыяль-стычны-ж съветагляд у сілу кансківі-цы свае тэорыі гэтую аб'ектыўную ма-ральнасць мусіць адкідаць: бо паводыя гэтай тэорыі чалавек не зьяўляецца болеі нічым, як толькі частка бязвуль-нае, а знача ѹ безадказнае, матэрый (прыроды). Што гэткі нагляд ёсьць антылюдзкім і антыграмадzkім (бо-ж без маральнасці немагчыма між людзьмі супладзьдзе), дык гэта бальшавікі самі

«Паклон пастушкоў». Абраз галандзкага мастака Гэрарда ван Гортгорста (1590—1656)

была забавязана ізъ съмяротнай неби-зайнтарэсаваннем нешыцца ў нас раз-спекай «пасъвачаца» (як дамагалася іх гэтае преса, напрыклад, асабліва ў род-рэй) для «навукі», ратуючай славу та-го-ж банкрутуючага «будаўніцтва». Дык зашто тады такому грамадзянину заки-даць сабатажы, зрадніцкую контррева-люцию ды пасылак на катарту ці на названых скарбай раю на зямлі: Бэтлеем-расстрэл, калі ня прызнаеца маральны лад ідэйлістичнага съветагляду, што чароўнае! Быццам усъмех сонца! У Яго-уважае чалавека, істоту духовна-воль-най, за гаспадара, Богам пакліканага (а таму й адказнага) над ніжэйшай ад яго матарыяльнай прыродой.

Устас вось-жа перад намі ў гэтым съвяточным часе задумы з большай, чымсі ў неспакойні будні, выразнасцю й імператыўнасцю пытаныне рашу-чага ды беспасярэднага выбару: Бэтлеемская зорка хрысьцінскага съветагля-ду? — ці бальшавіцкая «звязда» бяз-міхна-матарыяльстычнага съветагляду? Тому дзіцяцка гэтае пытаныне вырашыць — як той трагічны манумэнт, да якога з туюго ў сэрцы ішлі вякамі пакаленін мінульбы. Пасыльня вялікіх заканадаўцаў, гэроўскіх завяўнікаў ды інш. — наў-прыцям для тадышнія публічнага жыцьця зьяўляецца ѹ прыдарожнай па-вешчы маленькі Нованараджэнец і сваё дробнае ручкаю накрэслівае новая шляхі, якім пойдзе гісторыя людзтва... да «недахопаў». Недахопы гэтыя аказа-

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНОСТЫ ВЫЗВОЛЬНЫЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSCÝNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauscýna“ („Das Vaterland“),
(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
План: Нямеччына: на год — 14, — м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
ЗША і Канада: на год — 8, — д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 ну-
мар — 0,20 д. Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл.
Бельгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.;
20 фр. Аргентына: 80 пез.; 45 пез.; 25 пез.; 2 пез. Перасылка лётнікай пош-
тай аднаго нумару газэты каштует дадаткова: у ЗША і Канаду — 40 фен-
гаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фен. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фен.
(22 ам. ц.). Падвойных нумары каштуюць падвойна.

Банковое кошло: Zeitung „Bačkauscýna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

Вось дзеля чаго Народзіны Хрыстуста — гэта найважнейшая дата ў гісторыі свету. Яна фактычна ўзыннаеца ад тых Народзінаў. Яна мае толькі дзве эры: да-Хрыстовую й па-Хрыстовую.

Хрыстус — гэта вось, як якое ўсё аблі-таецца. Мінулыя стагодзідзі, стогнучы ад свае жыцьцёвое зъянтажанасці, Яго шукалі чакалі, а сучасны й будучы на Ім спачываюць. У ім людзтва рэстаўравала сваю годнасць, а гісторыя свае напрамкі, сваю мэту й змест.

Адхіленне ад Хрыстуста вядзе на без-

дарожку, бо Ён «дорога, і праўда, і жыцьцё». Толькі Ён — адзінае апоры-ча народу! Таму перад імі толькі адзін шлях адраджэння й постулу: шлях нога-вага звароту да Хрыстуста ў жыцьці аса-

бістым, сямейным і народным. Бацькі ў адраджэнскія верхаводы мусіць сабе гэта глыбока ўсьведаміць і на каленях Найсвяцейшаму Дзіцяцтку-Адрадзіцелю гэта прысягнучы.

Але як дарагацэнны навет крыштал пераразвал няраз глыбокі шрам, так і на тыха радасныя съяточныя на-сторы падае пануры цену. Ужо песня Айёлаў над Бэтлеемскім прытулішчам мяцілася з ціхім паплаканнем Дзі-цяці, а серабрыстыя касулі цудоўнае зоркі купаліся ў пурпуры крыві няяні-ных дзетак-ахвяр уладалюбнага люда-едства. Чаму яно гэтак дзеесца? Нам цяжка пагадзіць песьню пра «супакой добраў волі» із стонамі марданавых дзі-цяцін ды роспачнымі ламінамі іхніх ма-так. І вось Хрыстуста Народжэнне вы-сяялое нам тайціці цярпення няяні-ных: съвет патрабуе адкуплення, а яго на прынісуць злыдні, непадраўнныя пра-ступні, бязъверцы, чыстыя й няяні-ны.

Таму, разумеючы належна значэнне ахвяры ў жыцьці народу, сяняння ў гэтыя вялікія съвяты дзень мы клонімся перад ахвярамі, якія складае ўсес беларускі народ. Сыхілім чало перад кайданамі вязыніц і ссылак ды магіламі тых мучанікаў за веру, за нашае ролігійнае адраджэнне. ідэйных съвтароў, місіянераў съвєцкіх дзеяціў! Аддаем пашану ўсім гордкім змагаром за вызваленне і здарове, хрысьціянскіе адраджэнне національнае, заклікаючы іх праз дзе-лічыя на сяры і моры:

«Браты! Ня падайце духам! З намі не-пераможны Збавіцель! Ён бачыць ваны піарнені, Ён іх асалодзіц! З ванім духам увесе народ, што за вас моліца, вызвольна спачувае вамі гардзіцца ва-ми! Вытрымайце пры Богу ѹ хрысьціян-ской Бацькавішчыне да канца, а пера-мога будзе пазуна!»

Гэта вось наўсянчай Калядныя й Но-вагоднія пажаданыі да Братоў за зялез-най заслонай.

А ўсім верным Беларусам у вольным съвеце жадаем больш заслужанае й ад-важнейшай на дзесяці на паслаўлянага сянянинім съвятам Усемагутнага Збавіцеля. На Яго можам — як той съвет Пашаў — «проці надзеі наядзе-ца»... Дык і надзеімася на Ягоны трыумфальны ды нашы выгнанскі паварот на мілую вольную Бацькавішчыну! Надзеімася шчасці й здароўя ды зьдэйсненія ўсіх шляхотных лятуценіні ѿзлагі народу! Надзеімася, што ўжо недалёка часы, у якіх настане «Хвала на вы-шынках Богу, а на зямлі супакой людзям добрае волі!»

Н. Т.

Дух супраціву беларускае моладзі

7-га сьнежнага ў Менску адбўйся пле-нум ЦК Камуністычнай партыі Беларусі, на якім адным з пунктаў парадку дня было пытаныне аб «палепшаныні выха-ваўчай работы сярод моладзі».

Сам разглядзіў справы палеп-шання выхаваўчай працы сярод мола-дзі Беларусі на пленуме ЦК КПБ ма-свою надзвычайнную вымову. Ён гаво-ріць аб тым, што камуністычны кіраў-нікі Беларусі нездаволеныя і, як паба-чыць далей, устрывожаныя станам ка-муністычнага чалавечніцтва на Беларусі.

З дакладам на гэтую тему выступіў на пленуме сакратар ЦК КПБ Кісялёў. Ён да-доўга затрымоўваўся над поспехамі партыі ў выхаванні беларускай моладзі ў камуністычным духу і перайшо-дзе ў камуністычным духу і перайшо-

ліся вельмі паважнымі й трывожнымі. Мы пераканаемся ў гэтым, калі пазна-ёмімся з некаторымі ўрэўкамі з пра-мовы Кісялёва. Ён гаварыў:

«... на ўсе партыйныя камітэты й піарвічныя партыйныя арганізацыі на-ложкім чынам кіруюць камсамолам, клапоціцца аб стварэнні неабходных ўмоваў для правядзення выхаваўчай, культурна-масавай работы з моладзі дзю-зелю. Із-за піарвічнай якіяй больш актыўна-нае ўдзелу камсамольцаў ў ўсіх моладзі рэспублікі ў дзяржаўным, гаспадарчым і культурным будаўніцтве, ува ўсім пла-тльтычным жыцьці краіны. У работе ра-ду партарганізацыяў на кіраўніцтву камсамолам і выхаванні моладзі да гэтага часу на зжыцці фармализм і ша-

(Заканчэнне на 2-ой бачыне)

Янка Чарапук-Змагар

16 лістапада 1957 г. сумная вестка абегла Беларусаў у Чыкаго. Зусім нечакана ад удара сэрия памёру Янка Чарапук-Змагар, былы надзвычайны пасол Міністэрства замежных спраў Беларускай Народнай Рэспублікі ў гадах 1920—1922, афіцыяльні прадстаўнік Беларускай Нацыянальной Сувязі ў Амэрыцы з даручэнням Рады БНР, заслушаныя беларускімі дзеячамі, засновальнікамі шматлікіх беларускіх нацыянальных арганізацый у Амэрыцы і актыўнікамі іх сабраў, звычайныя сабраў Рады БНР Амэрыканскага сэктару, усім любімы ён паважаны гарачы патрыёт Беларусі.

Янка Чарапук нарадзіўся 12 жніўня 1896 г. у Новым Двары, Сакольскага павету. Б. Горадзенскай губерні ў беларускай сялянскай каталіцкай сям'і. Пачатковую навукі атрымаў у родным мястечку, гімназію скончыў у Горадні ды ў 1914 г. быў паступіў на юрыйдичны факультэт Пецярбургскага ўніверситету. Першая сусветная вайна ў расейскай рэвалюцыі не дазволіла яму закончыць ўніверсітэцкіх студый, але зато ўключылі яго ў беларускай нацыянальна-вызвольны рух, які пульсаваў у стаўніцкай імпрыі вельмі моцна. Тут жа была вялікая беларуская калёнія, згуртаваная ў розных арганізацый, як напр. «Беларускі Навуковы-Літаратурны кружок студэнтаў Пецярбургскага Університету», «Беларуское Таварыства Помачы Падцярп'шым ал Вайны», «Цэнтральны Камітэт Беларускай Сацыялістычнай Грамады», «Беларуская Хрысьціянская Злучнасць», выдавецкае таварыства «Заглянісіонцаў ў наша ваконцца» і інш. Тут-жэ выходзілі беларускія часопісы «Святач» і «Дзяньніца».

Наагул беларускі нацыянальна-вызвольны рух избыў чужыя маладому і гарачаму юнаку ў раней. Ягоны сваяк а. Француз Грэйкевіч, таксама Новадворскі Беларус, шырый нацыянальную свядомасць сярод гімназіальнай моладзі ў Горадні ў гуртку «Хатка», які ў гадох 1909—1914 вёў ажыўленую дзеянасць, ладзілі беларускія прадстаўленыя, чытаны, экспкурсіі, а ў 1913 г. навет выдаваў свой часопіс «Колос нашай нівы». Усё гэта ўздымала юнацкія крылі й Янкі, але ў Пецярбурзе прышлося прарабаць першых палёт.

Будучы студэнтам праваў і эканамічных навукаў, Янка Чарапук высоўваецца ў рады актыўных студэнтаў Беларусаў, а калі выбухла рэвалюцыя 1917 г., ён ўсёцалына захапляеца беларускім дзяржаўна-вызвольным рухам і аддае слабе побунасць на службу Бацькаўшчыне.

Актыўную службу Бацькаўшчыне пачаў Янка Чарапук у 1918 г., калі ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі ў сувязі з эвакуацый Немцамі Беларусі перанёсся ў Горадню ды ў Горадзеншчыне, згодна з рачнейшай даговорнасцю з Летувіскай Тарыбай, разгарнуў сваю дзеянасць. Тут ён коратка працаўаў у штабе Горадзенскага гарнізону, а наступна прыдзелены быў у Беларускую Вайсковую Дыпламатычную Місію, якую была пад кіраўніцтвам палкоўніка Каствуся Езавітава, дзе выконваў функцыі сакратара. У сувязі з захопніцтвам Горадзеншчыны польскімі войскамі ў 1919 г. урад БНР і названая дыпламатычная місія перанесціся ў Ригу, і адтуль Янка Чарапук ездзіў з надзвычайнімі даручэннямі на Украіну да ўраду Пят-

Янка Чарапук-Змагар у ўніформе Рыцара Калёмба

саў апірышча ў Лапціві, а потым у Летуве ды ў канцы ў Чехіі, шукаў міжнароднай справядлівасці, маральна падтрымкі ўвсіхвольных краінах. Высілкі гэтыя не асталіся бяз поспеху. Шматлікія вольныя дзяржавы, якія Украіна, Фінляндія, Эстонія, Летувія, Чехія дэкорызналі БНР, а беларускія кансуляты, прадстаўніцтвы ў дипломатычнай місіі пакрылі густой сеткай важнейшыя гарады Эўропы, а наўсет дзеянічны ў Москве, Растове, Стартополі і іншых гарадах Расеі. Треба было ўзмоцніць акцыю за акіянам, у Амерыцы, асабліва ў Чыкаго, дзе налічвалася не малая беларуская калёнія, ды гэтым падмацаваў дзеянасць Нью-Ёркскага прадстаўніцтва БНР. Выбар Янкі Чарапука на гэтую місію ўніверсальнай прыпадковы. Цяжкая, няўдзячная нацыянальна-адраджэнская праца вымагала энтузіазму і нязгаслай веры ў нацы-

бацьку Антона Чарапука за пашпартам БНР у Нямеччыну (пашпарт быў выдаўлены 30 чэрвеня 1920 г. у Рээзі), а адтуль апошні выехаў у Гронд Рапідс, Мічыган, арганізуячы магчымасць для прыбыцця сына.

Тымчасам на палітычным беларускім грунты становічча пагаралася. Вайна польска-савецкая спынілася восеньню 1920 г. і пачаўся торг беларускім землямі, якія закончыліся 18 сакавіка 1921 г. падпісаннем ведамства Рыскага дагавору аб падзеле Беларусі й Украіны між Польшчай і Расеіяй пры прытакаўчым маўчаны заходніх дзяржаваў.

Падзел Беларусі выклікаў агульнае абурсцкіе беларускага народу і ягонай эміграцыі ўсіх краінах. Пратэсцыйныя мітингі адбыліся таксама і ў Чыкаго, арганізаваныя «Беларускім Нацыянальным Камітэтам» пры ўдзеле Антона Чарапука, Чопкі і іншых па-

— Не. А цабе?
— Як аблупленага. Я-ж яе нашай лічыў. Пару разоў наўсет у кіно звадзіў.

— Ой, Каствуся, і тут ты пасьпей, — пачаў кіпіц зь яго Стаковіч, — згубіц цябе дзеёўкі, хлопча. На бяду ты ўрадзіўся прыгожым ды даверлівым. Кіне на цябе вокам дзяўчына, а ты й пабег за ёю. Ой, сцеражыся дзяўчычатаў. Глядзі, навет дасцьвачаны Верас праз дзяўчыну гіне.

— Каб цяпер яна трапіла ў мае руки, дык я-б яе добра павучыў, — сціснуў кулак Каствуся.

— Не сціляшайся, — спыніў яго Стаковіч. — На ўсё прыйдзе свой час. Гарачыцца ўзбуховасць — гэта не адважнасць. Часта яны шкодзяць у змаганы. Выйграе той, хто валодае сабою. І таве асабліва варта ў гэтым памятаць.

Каствуся было небяспечна заставацца ў Горадні. У той жа дзень Стаковіч паслаў яго назад на Вільню. Ішоў ён на пяхоту. Падарозе наважыў зъявіцца ў роднае мястечка, каб пабачыцца з бацькамі. Зы ім ён амал год на бачыўся.

Калі пачало зъмарокацца, ён выйшаў з лесу ў пайшоў напрасткі. Цёмнымі ляжалі навокал палі. Толькі дзе-ні-дзе на іх шарэлі недаталькі кучы снегу. Пасыля заходу сонца падмерзла, і пад ногамі трашчала, але ісці было цяжка. Ноў гразы.

Зусім зъмеркло, калі прыйшоў у Мір. Ішоў насыцяроўжаны, стараючыся ахапіць ўсё сваім поглядам. Пад рукою ў кішэні кажушка ляжала рэвальвер.

На вуліцах было ціха, шэра, бязлюдна. З вокнаў хатай сціяліся цымнія агенчыкі ды шызыя дымкі калыхаліся над чорнымі комінамі.

«Час на вячэр», — падумаў Каствуся. Ён добра ўяўляў сабе гэты момант, калі ў кожнай хате, у кіце за столом, уся сям'я збіраецца на вячэр. Безыліч разоў хадзіў ён па гэтых вуліцах. Гэта быў ягоны родны кут, адчуваў ён сябе ўжо дома. У грудзёх рабілася лёгка, цёпла. Цёпла, ад прадчуваўшня радасці спатканья з бацькамі.

Ён амал на чуў зморансці, калі ўбачыў хату бацькоў.

Вокны з кухні сціяліся зырка.

трыётаў. Тут заранізаўся таксама «Камітэт Абароны Беларусі», які пасылаў афіцыяльныя пратэсты да заходніх дзяржаваў супраць чарговай крываў Беларускага народу. Як бачым, Чыкаго быццам падрыхтаваўся на прыезд афіцыяльнага прадстаўніцтва БНР.

І ўрэшце 3 лютага 1922 г. Янка Чарапук разам з жонкай Зінайдай атрымаў візу ад Амэрыканскага кансульяту ў Коўне на выезд у Амэрыку і туды выхад у 14 чэрвеня 1922 з Рыскага порту. Афіцыяльным ягоным спонсарам ў Амэрыцы быў Беларускі Янка Аршулович з Грэнд Рапідс, Міч.

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі дакументам з дні 8 красавіка 1922 г. за подпісамі старшыні Рады Беларускай Нацыянальной Сувязі А. Галавінскага, намесніка В. Захаркі і сакратара Міхалевіча ўпраўляўся Я. Чарапука да «прадстаўніцтва Беларускай Нацыянальной Сувязі як на Беларусі, так і ў Амэрыцы» (паводле дакументу, які знаходзіцца ў архіве БНР).

Прыехаўшы ў З. Ш. А. Янка Чарапук пабачыў у большых гарадох вялікія масы беларускай маласведамай, або зусім ніясведамай эміграцыі. У самым Чыкаго лік сятаў больш 25.000 (паводле попису з 1920 году прыблізны лік Беларусаў у Амэрыцы быў наступны: 255.000 — у Нью-Ёрку; 107.000 — у Пэнсильвяніі; 48.000 — у Нью-Джэрсі; 38.000 — у Ілінойс; 32.000 — у Массачусетсе; 31.000 у Огэй і д. г. агулам каля 700.000). Уся эміграцыя падзяляла сябе на падзяліўшыя «польскай» і «рускай» на «польскіх» і «рускіх» (так, як было гэта на Бацькаўшчыне) і гуртавалася калі сваіх парадкі, якія зарэгістраваныя былі польскім і расейскім духавенствам яшчэ на пачатку XX ст. Адсутнасць дзяржаўнага сацыяльнага мэдычнага пасыртнага забяспечэння ў Амэрыцы давала магчымасць звязацца з эмігрантамі падзяліўшыя сябе на падзяліўшыя.

Янка Чарапук верыў, што ўдасаца разгарнуць трэцію магчымасць: разгарнуць беларускай нацыянальны рух у Амэрыцы незалежна ад чужынскіх арганізацый: пры дапамозе нацыянальнага энтузіазму. Ён верыў, што ўзварухнуча беларускую стыксію змоўцу нацыянальныя актыўнасці, і таму ўжо ў першых сваіх лістох да ўраду БНР у Празе Чэскай прасіў прысланіні больш людзей, а ў першую чаргу Язэпа Вароніка, якога добра ведаў з часу супольнай працы ў Коўне. Прэзыдый БНР пад кіраўніцтвам старшыні Пётра Крэчэўскага погнаўся падрымоўваць гэтыкую ідэю. Вось якія дзяржаўнага беларускага пасыртнага сацыяльнага забяспечэння ўзкладаліся на плечы маладога прадстаўніцтва БНР у Амэрыцы:

Ліст прэзыдента Крэчэўскага да Янкі Чарапука

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі
ПРЕЗЫДЕНТУ
Ліпеня 25 дні 1923 г.

№ 79
Члену Рады ў Упаўнаважаному
у Амэрыцы ад ураду Беларускай

Народнай Рэспублікі
Івану Чарапуку.

Згодна з Вішымі лістамі гатуемся да пасылкі дэлегата на кангрэс у Чыкаго, якім пэўне будзе Я. Вароніка. Даклады аб палітычным становішчы ўнутры ў заграніцай хутка Вам перашла Міністэр Загранічных Справ А. Цвікевіч, а таксама і мэмарандум у Вашынгтон.

Програма Кангрэсу мне рысуеца так:

1) Арганізацыя на мясцох (аблічынне Беларусаў ува ўсёй Амэрыцы і Ка- надзе ў ўтварэнне ўсёдніх Беларус- кіх Камітэтў).

2) Барацьба з эксплататаций беларус- кіх эмігрантаў і ўтварэнне ўласнага Бюро Працы ў месцы высадкі эмі- грантаў і транзітнага ў Гамбургу ц.

3) Самаабляжэнне і помач Бацькаў- шчыне як ахвярамі, так і дзяржаў- най пазыкай (план прыклада).

4) Адносіны да Беларускай Народнай Рэспублікі і Савецкай Беларусі.

5) Адносіны да акупацый Усходній Беларусі Масквою і Заходній — Поль- шчыа.

6) Вызначэнне ўсходніх граніц Польшчы 18 сакавіка г. г. і гвалт польскіх уладаў над Беларусамі.

7) Аб'яднаныя падпрацдаваныя ўсіх арганізацый цэнтру Ураду БНР, які звязаеца адказным за палітыку як на мясцох, так і за- грэнці.

8) Выбары Цэнтральнага Камітэту для Амэрыкі Й Канады.

Увага: Рэлігійны падзел Беларусаў на праваслаўных і католікоў, які прычыну да падзелу Беларусі паміж Расеяй і Польшчай, павінен быць адкінуты з агідай. Траба растлумачыць жыхарству ўсю бязглазнасць такога становішча.

Пасылаю вам адозву да члену Рады на арганізаціях ахвярамі, якія пасылаюцца на падзяліўшыя ўніверсітэты і каледжы.

Пераглядзеце гэты практ, уніясце папраўкі і прыслепце назад; калі гэта пасыртнага ахвярамі, якія пасылаюцца на падзяліўшыя ўніверсітэты і каледжы, але ўсе было на падзяліўшыя ўніверсітэты і каледжы, якія пасылаюцца на падзяліўшыя ўніверсітэты і каледжы, якія пасылаюцца на падзяліўшыя ўніверсітэты і каледжы, якія пасылаюцца на падзяліўшыя ўніверс

Янка Чарапук-Змагар

(Праця з 4-ай бачыны)

на асновах справядлівасці свае ўла-
гуршаваньня, як сп. сп. Ніхайнак, су-
ды, урад, суды і іншыя ўстановы, і строўшыся з Янкам Чарапуком-Змагаром
будучы разыўіцацы родныя школы і з рон яшчэ ў 1948—1949 гг. М. Дзімідаў,
прэзыдэнт БНР М. Абрамчык, В. Пану-
ціч, архіпіскап Васіль, М. Шчорс,
Ясюк і шмат, шмат іншых асобаў.

Знаходзіцца таксама ён час на ўтрымоў-
ваныне цырохай карэспандэнцыі з мно-

Народнай Рэспублікі ў радыёгадзіне Я. Варонкі, зачыжлы на ягоных далейшых
да беларускага вызвольнага руху. Ён пераканаўся, што ідэя
БНР, за якую ён сам змагаўся ў поры-
ядзе самастаўлененія Беларусі, надалей
таксама чыстая, незалежніцкая і
жывая ў радох новых барацьбітоў. Ён
усёцэльна ізноў уключыўся ў БНРаўскі
вызвольны рух і стаўся актыўным сля-
брам Рады БНР. Жаданнем ягоным бы-
ло, каб увесы стары Чыкаскі актыў, а ў

Да часу вольных выбараў на беларускай зямлі мы першыя прадстаўнікі Беларускай Народнай Рэспублікі ўважаем, што найвышэйшым прадстаўніком БНР з'яўліліца сп. инж. Мікола Абрамчык. Усе вайсковыя і цывільныя беларускія ўстановы на съвешце павінны даць Яму падтрымку

і дапамогу.

Чыкаго, 24 сакавіка 1952 г.

Падпісалі:

(—) Язэп Варонка

былы Прэм'ер-Міністр БНР

(—) Янка Чарапук-Змагар

былы Міністэр Надзвычай-
ных спраў БНР.

Асабліва вялізным нацыянальным дасягненнем Янка Чарапук стварыне Беларускай Аўтакефальтай Праваслаўнай Царквы. Хоць сам быў практикуючым католіком і сябрам ордэну «Рыцары Калюмба», утрымоўваў сардечныя зносіны з архіяпіскапам Васілем, сакратаром Сыноду БАПЦ, а калі Дастойны Госць наведаў Чыкаго ў лістападзе 1951 г., выявіў самую сардечную апеку, арганізацыю побыту Уладзіміру альбо пашану.

«Я, як Беларус-дзяржаўнік, пісаў ён у вадным злістоў да арх. Васіля 15. 8. 1951 г., — уважаю гістарычны акт абелішчання Аўтакефальті Беларускай Праваслаўнай Царквы, як другі важны акт пасля акту абелішчання незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі.»

З свайго боку і арх. Васіль у сваіх гарочых лістах да Янкі Чарапука выказваў да яго пашану, прыяцельскія адносіны да стараўся накіраваць яго на нацыянальную роўнавагу, калі ў некаторых пытаннях прайяўляў ён хістлівасць.

Аўтарытэт Янкі Чарапука (падобна, Я. Варонкі І. Лабача) старалісі выкарыстаць дзяля партыйных мэтаў працтуйнікі ад БСР, прапануючы склікаць быццам «аб'яднаўчыя» Кангрэсы, адкідаючы аўтарытэт існуючай Рады БНР і яе кіраўніцтва. У ваднісінах да Янкі Чарапука асаблівую актыўнасць прайвілу быў др. М. Шчорс у 1951 г. так у сваіх наведаніні яго ў Чыкаго, як і ў сваіх шматлікіх лістах, якія знаходзіцца ў архіве БНР, аддзел у Чыкаго. Янка Чарапук некаторы час быў засуғ-

раваны пропагандавай ідэяй нацыянальнага пагаджэння, прычым, праўдападобна, думам, што яму ўдасца гэта выкананы, бо ж сутэсты Кангрэсовага Калі аднак з далейшых лістоў М. Шчорса, а асабліва з лісту з днём 18. 10. 1951 г. стала ясна, што криеца пад агульнай патріятычнай фраззалёгіяй адносна так зв. пагаднення, Янка Чарапук, настрагаўшыся да БНРаўскай групы ў шукаў выясняньня ў сваіх найлепшых прыяцеляў: арх. Васіля й др. С. Грынкевіча і іншых. Цяпер, маючы перад сабой выказваны альбоўшак, які дзяржаўны муж, стаў на боку дзяржаўнай ідэялігіі БНР.

«Чаму я не адказваў на Ваш апошні ліст, — пісаў ён др. М. Шчорс, — як беларускі дзяржаўнік, быў яшчэ тады на раздарожжы, ня ведаў, што Вам сказаць. Але апошні падзеі ў Чыкаго канчатково пераканалі мяне, што Вы й Ваша арганізацыя ня хочаце служыць беларускім інтарэсам, наадварот, Вы саюзнікі Расейцаў. Што сталася? Мы ў Чыкаго ча-
кали на Я. М. Яліскапа Васіля. Даведаліся аб гэтым і Расейцы. Нашы людзі тут, праваслаўныя Беларусы, пінавалі аддзягніцуць ад расейскага кіраўніцтва адну тут царкву, дзе вы-
ключна старыя Беларусы. І вось расейскі манархісты зараз-жа пасыпшылі паслаць сюды самога Анастазія, каб перашкодзіць Беларусам. Ну, што-ж, Расейцы, як Расейцы, яны робяць сваю нам варожую рабо-
ту. Ня гэта страшна, але страшнае тое, што Ваш сувязчэнік Лапіцкі зараз-жа пасыпшылі памагчы расейскім манархістам сваёй злосцю і брудам на нашу дзяржаўную справу сувязтую БАПЦ і Яліскапа Васіля! Стварыўся адзіны фронт Расейцаў і Вас! Гэтага для мяне даволі! Бо-ж для мяне ўжо ясна, што Расейцы атакуюць толькі тое, што для іх цікоднае, а для нас карыснае. Вось-же, не хачу бачыць болей таіх «белоруссов», якія памагаюць нашым вечным ворагам.

«А Вы яшчэ хваліцёся такою сваёю

(Заканчэнне на 6-ай бачыні)

№ 133/4.

Мы,

Урад Беларускай Народнай Рэспублікі,

іменем Беларускага Народу,

просімо ўсе ваенныя і цывільныя установы чужаземных Дзяржаў і загадываюмо ўсім прыслушаючым нам ваенным і цывільным уласціям, каму гэты парапарт будзе паказаны, дазволіць свабодны праезд

Камісіяму Сэкрэтару
Вайскова-Дыпламатычнай
Місіі ў Латвіі і Эстоніі

і даваць Яму у патрэбе усялякую дапамогу.

Выданы уж Гродзі/Лехіз/

1 лістапада 1919 г.

Часцікі/Старшыня Рады Народных Міністраў:

Aleksander

Пашпарт мае моц

да 1/2

1920г.

Фотодзімка беларускага тэксту Дыпламатычнага Парапарту, выдадзенага ўрадам БНР Янку Чарапуку ў Празе 1 лістапада 1919 г.

гім беларускім дзеячамі. «Чытаючы першую чаргу Я. Варонку, я першага старшыню ўраду БНР, уключыць на бенээрскіх шляхах. Ягоны высілак закончыўся ўдачна апублікаваныем «Звароту да Беларусаў усюго съвету» (Бацькаўшчына), 6. красавіка 1952 г., у якім зацікавіла ўсіх Беларусаў стаць дружніка ў архіве БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе душою і сэрцам тварыце адну супольнасць і звязрнечеся з чужынамі сваім імкненнямі да Бацькаўшчыны

нары БНР і яе прафадырох:

ДА БЕЛАРУСЛАЎ СВІТУ

25-га сакавіка ёсьць Беларускім Национальным Святым. Гэта значыць, што ўсе Беларусы бяз розніцы ролігійных і палітычных пераконаўніцтваў у гэтым Вялікім Дзяржаўны

Дзень — усе

38 год вернай службы БНР

Прадчасная й раптоўная съмерць аднаго з удзельнікаў дзяржаўнага будаўніцтва Беларусі 17—20-х гадоў зьяўляецца на толькі балочай для нас стратай, але ёй адным змістуруючых мамінтаў да агульной драмы з жыцця беларускай палітычнай эліты.

Факт адсутнасці ў радах нашага вызвольнага фронту людзей векам 70-ці й панад 70 год найскравей характарызуе ўмовы працы, у якіх знаходзяцца беларускія палітычныя дзеячы.

Праўда, што ў власноўным беларускай палітычнай эліце была зыншчана розныя акупантамі, галоўным чынам па засценках турмаў і канц-лагероў — чэкістымі, але ў тых, што заставаліся не-дасягальнымі для маскоўскіх катав — у вольным съвєце — адыходзілі ад нас у вечансель залішне прадчасна.

Гэтак прадчасна, бо-ж на пачатку 61-га году сваё жыцця адбылошоў ад нас Сьб. П. і Янка Чарапук-Змагар.

Ягоны жыццёвые шлях — гэтак-жэ быў цярністы, гэтак-жэ цяжкі, як і іншых дзеячоў.

Радзіўся пакойны 8-га снежня 1896 г. у Новы Двары, Сакольскага павету (Горадзеншчына), і — як у нас прынята казаць — у «незаможнай» сялянскай сям'і.

Жадаючы даць адукцыю сыну, бацькі з натужнымі намаганнямі дапамаглі Янку закончыць Горадзенскую гімназію ды прадоўжыць асьвету на юрыдычным факультэце ў Петраградзе.

Адсутнасць сродкаў для дапамогі сыну змушала бацьку шукака іх пазаўгашчыдлівай, дзеялі чаго ён яшчэ перад першай сусветнай вайной выязджака ў Амэрыку.

Нацыянальную съведамасць Янка на-быў у раніх сраіх гадох, перадусім ад сваёго бацькі, які быў досьбіць съведамым Беларусам, а глыбейшае нацыянальнае ўзгадаванье — ад ксіндза Францішка Грынкевіча, недалёкага нат, здаецца сваяка Чарапукоў.

У 1917 годзе Янка Чарапук, змушаны пераўраціць універсітэцкі студыі, пера-язджака ў Новы Двор. Цяпер ён далучыўся да актыўнай працы «Беларускага гуртка» ў Горадні, закладзенага ў кіраванага кс. Фр. Грынкевічам. Пад кіраўніцтвом кс. Францішка ён і выконавае розныя заданы.

У шэрругі такіх заданьняў яму было даручана ўтрымліваць контакты з князем Чэвертынскім, якога кс. Грынкевіч назамагаўся прыяцягніць да беларускага

вызвольнага руху, а празь яго ў іншых беларускіх арыстакрататаў. Князь Ізде на фабрыку, працуе фізычна, але аднак, які напачатку на толькі сам па-штандар БНР трывама моцна ў непахіс-чины ўлучаща ў беларускі рух, але на ўсіх руках.

Сярод Амэрыканцаў сустрэў ён найбольш зразуменія ў сымпатыю ў ірландзікіх, раптам зражаны радыкалізмам беларускага вызвольнага руху (асабліва лёзунгамі беларускіх эсэроў), хутка ад-празь іх ён і ўступае ў баявую католікую арганізацію — Рыцара Ка-люмба.

Перад 2-ой сусветнай вайной навіязаў ён контакт зь імянцімі амбасадарамі у ЗША фон Папэнам і, прадбачаючы імянчы канфлікт Нямеччыны із Саветамі, прадставіў амбасадару праект аднаўленія незалежнасці беларускіх дзяржаваў. Дэмарш гэты, хоць і сустрэў у фон Папэну поўную прыхільнасць, не атрымалі апрабаты ў Гітлеру, у канцыялія якога быў выпрацаваны іншы праект, згодна якога Беларусь значылася на больш, як губэрні Нямеччыны, з генэральным камісарам і імянцімі генералікамі.

Уступленыне Амэрыкі ў вайну супраць Нямеччыны, пры стваранай сітуацыі саюзніцтва ЗША з СССР, ставіла яшчэ ў цяжкайшай палажэнні палітычных дзеячоў паниваленых Масковай народай, пражываючых на тэрыторыі ЗША.

Усялакія выступленыне супраць Крамля, як акупanta паниваленых народу, зразумела, як выступленыне супраць саюзныя ў вайне дзяржавы, не маглі талеравацца ўрадам Вялікага Княства Літоўскага. Амэрыкі лягічна вымагала прынамсі талеранцы да СССР.

Эттым часе Я. Чарапук прайві ўсіх дыпламатычных здольнасці пры падрыхтоўцы мірных перамоў між урадам БНР і маскоўскім урадам Лінена. У пачатку 1921 г. урад БНР камандыруе Я. Чарапуку ў ЗША з падынамітвамі Міністра асобных даручэнняў ураду БНР на Паўночную Амэрыку.

З усёй энэргіяй і запалам распачынае тут працы Змагар, не зражаючыся цяжкімі абставінамі, якія яго тут спаткалі.

Защаджаныя цяжкай 10-гадовай працы грошы свайго бацькі, а пасля незадоўгай съмерці бацькі і ўспадкаемленае майно аддае на беларускую спраvu, ніколі ня дбаючы, ня думаючы аб себе самым, а толькі аб Беларусі... Разыезды, спатканы, прыніцьці, вымаганыя ягоным становішчам, празь нейкі час зруйнавалі яго матар'яльна.

У 1922 годзе прыязджака яму на помач Я. Варонка — прэм'ер першага ўраду Сакратарыяту БНР.

Яны прабуюць узварушыць масы беларускай эміграцыі ў ЗША, але вянікі — міэрнія. Нашия суродзічы, што выехали з бацькаўшчыны ў бальшыні пісьменнымі да таго ў власноўмі часах не разгорнутага яшчэ ў Беларусі нашага вызвольнага руху — былі глухі на заклікі. Праваслаўная частка аднайшай нашай масы ўжо моцна была ўзятая пад «апеку» расейскімі съвятымі, а каталікі — польскімі.

Усе гэтыя няядычы юнікі, аднак, не зламалі духу, не падарвалі веры Я. Чарапук — імі здадзілі прыяцягніць да беларускага

народу, нанова адмаладзілі яго духову; фізычну, аднак, на ім моцна засяяжыла старасць. Гарачае патрыятычнае сэрца, суворыя на працягу ўсяго жыцця абставіні, такое доўгатае рассстяньне з Беларусі, нясупынныя мары пабачыць яе, моцна падкаслі ягонае здароўе.

Хоць і моцна веры ў канцовую прамому нашы ѹдзялаў — адчуваў, аднак, што яму ўжо тэй вольнай і незалежнай Беларусі пабачыць ня ўдаша. Таму ў ўсімэні знойдзеным на яго-ным архіве чытае:

«Труна мая павінна быць пакрыта беларускім дзяржаўным сцягам...»
«Пастаўце скромны помнік: Ян Чарапук-Змагар, Беларус, 1896—195...»
Так адчуваў пакойны, што фатальнай для яго датай будзе неўкая лічба з пісьмёсці дзесятага году. Не памыліўся.

Ён на дай мне скончыць. — Марыся, сказаў ён, — памятай усё жыццё, што мы з аднай сям'і. Досьць нас дзелянцы б'юць чужынцы. Мы, Беларусы, мусім ратаваць жыццёў кажнага з нас.

— Дык гэта ты, ратуючыя мене, запавет старога Дунца выконваеш? — усміхнуўся Кастусь.

— Можа, але пачакай, дай мне закончыць. Калі прыйшлі Саветы, Ліду й Дунца выслалі ў Сібір. За што? — пыталася я ў сябе. — За што яны мусіць пакутваць. А цяпер вывазы людзей, калектывізація. І мушу прыматаў уздел у гэтым. Маё сэрца халадзее. Яй зноў адна. Нашия людзі ні вераць мною, але я ведаю, яны хаваюцца ад мяне, абыходзяць так, якія ўсіх чужынцаў, што панаўсялі сюды.

Марыся сціхла. Маўчай і Кастусь. Ейнай апошнім слоўкам быў думкі аб бацьку ў маці. Сэрца балела, бо ён ведаў, што яны, старыя ў бездапаможныя, выкінутыя ў да-лекую халодную чужынку на пакуты ў зыншчынны.

— Ты была, калі вывозілі маіх бацькоў? — раптоўна запытаўся ён.

Яна здрягнулася ў адразу забрала свае рукі ад яго.

— Была. Ты мяне таксама вінаваціш?

— Я вінавачу цябе? — Ён абліяў і прыгнуліе да сябе.

— Не, я шкаду цябе.

Яна паклала сваю галаву на ягонае плячо. Прышіхлая, яна сядзела ў ягоным абдымку.

— Кастусь, — сказала яна. — Забярь мяне із сабою. Я не могу заставацца болей зь імі. Я хачу быць разам з табою, з тваймі сябрамі.

Ён не адказваў. Не таму, што знаходзіў ейную просьбу немагчымай. Цяпер, калі яна, усухваляваная, сядзела так блізка яго, калі ейны шаўкавістый валасы криналі ягоны твар, калі ён чуў яе цёплыя подыхі, ён забыўся на ўсе свае турботы. Ён верыў ёй. Яна адчула гэта.

— Кастусь, — сказала яна ўзноў, — мы пойдзем адсюль разам. Пойдзем заўтра ўночы. Ты пачакаеш мяне?

— Добра. Пойдзем разам.

Пазней яна пасцяяліла яму на тапчане.

Тры спатканыні

Была гэта восень — дні я прыгадаю — 1918 году. Брат мой, на пяць гадоў старэйшы за мяне, меў тады троініцаў год.

У нашай хадзе ў Горадзеншчыне, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады. Празь іх ён і ўступае ў баявую католікую арганізацію — Рыцара Ка-люмба.

У Горадні ўжо стацьнянаў Беларускі полк; доля Беласточчыны бытала тады ішчэ ніякімі падзеямі.

Калі-небудзі, я падынамітваў Беласточчыну, а тады яшчэ не было Беласточчыны.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

Весцемі кілемэтраў ад Горадні, сабралася ладная грамада людзей. Іх склікаў сюды Янка Чарапук, ведамы жыцьцем асельля ўжо доўгія гады.

З даўніх успамінаў былога камуністага

Ад Рэдакцыі.

Перад намі даўно выгадзеная, для нас амаль няведамая, кніжка Мікалай Бэліны Падгаецкага «Чырвона бура» («L'ouvrage rouge» 2-e édition, Paris 1936).

Хто-ж такі аўтар гэтага кнігі? Гэта сын абшарніка, маентак якога знаходзіўся дзесяць недзелека Менску. У часе першай сусветнай вайны, атрымаўшы ў прысьпешаным парадку ступень афіцера, ён аптынуўся ў расейскім экспедыцыйным корпусе ў Грэцы. Рэвалюцыя 1917 г. У 1919 г. ён ужо ў Парыжы, здзембілізаваны ў бязь пінкіх сародкі да жыцьця. Пагоня за кавалкам хлеба. Уратаваны ў пралетарскага асвяродзізде ѹ знаёмымі з камуністымі. За некалькі год аўтар — перакананы й актыўны камуніст.

«21-га студзеня 1927 г., у гадавіну смерці Леніна і пасля дзесяцёх год расстанінія, я ступіў першы раз на зямлю мае краіны», — піша ён. Гэта было ў Новараціску.

У хуткім часе яго накроўваюць у Менску, дзе працуе журналістам у менскай рэссескай газэце «Рабочы». У пачатку 30-ых год ён уцікае на Захад, дзе ў публікуе свае «успаміны ў форме вышыннаванае кнігі».

Для нас гэта кніжка цікавая тым, што дзея адбываецца ў вночыну у Менску ды некалькі разъездзяў прысычевана жудасным малонкам калектывізашы на Беларусі. Нажаль, мы мусім аблежавацца толькі ніжэйпададзеным урыўкам, а таксама дэльцамі (закрыцьцем) Белае царквы ў Менску і «чысткі» Цішкі Гартнага, што будучы паданы ў наступных нумарах «Б». Аўтар зазначае, што прозывішчы некаторых людзей, дзеяя бясъечнасці іх, ён не падае, або зменяе іх.

*

Тэлефон ад галоўнага рэдактара газэты «Рабочы»:

— Ты, зразумела, павінен ведаць Дабрынскага?

— Так, таварыш рэдактар...

Дабрынскі — гэта польскі камуніст, які ў менскім ГПУ кіруе службай шпілажу ў каталіцкім асвяродзізе. Гэта ён арганізуе правакацыі, арлыцтвоўвае сувязі з дакторамі і вернікаў і г. д. Но траба ведаць, што ГПУ мае адмысловыя сэкты для нагляду за кожным культам. Дабрынскі — чалавек калі сарака гадоў, худы й нэрвовы да найвышэйшай ступені. Я пазнаў яго на менскім універсітэце, дзе мы разам выучвалі тэорыю марксізму, пазнейшы я сустракаў яго ў часе свае журнналістычнае працы.

— Вось, што! Ты пойдзеш да Дабрынскага, які дасыць табе дакументы суправадаў каталікоў. Скажаш яму, што гэта я цябе прыслаў...

Гэздзіну пазней, пасля тысячы фармальнасці, каб дастацца ў будынак, што зусім не так лёгка для таго, хто... не арштаваны, я быў у кабінэце Дабрынскага.

— Так, мы маём для вас пэўныя матэрыялы, — сказаў ён, — але траба, каб вы іх не пазнейшы як пасля здзютра апублікаваці.

— Зразумела, таварыш... Камунікаты рэдакціи публікуе заўсёды, — адказаў я, каб штосьці сказаць. Гэты Дабрынскі, з усмешкай крэху жорсткай і з даўгімі валасатымі рукамі, на выклікаў у мяне аслабілае сымпаты.

— Так, калі мы вам дазваляем! — заўважыў ён.

— Гэта зразумела... Але калі вы самі мне заклікаі...

— Але, але!... Перадусім, гэта ёжэ палагоджана з вашым рэдактарам і вы атрымаеце загады. Вось у чым ход. Вы ведаеце касыцёл на менскім прадмесці «Залатая горка»?

— А як, я знаю касыцёл і навет крыху старога сувязітара...

— Вось-же якраз пытаныне сувязітара. Вы ведаеце, што ён зрабіў?

— Не... а што такое?

— Ён сілай прыцягнуў да споведзі дзяцей з усім кварталу, навет пінэрэй. Дайшо да таго, што амаль уся польская школа на «Залатай горцы» ў мінскую нядзель спавядалася ў прычащца.

— Сувязітар прыцягнуў іх сілай? Як гэта разумець? Хіба ў пераносным значэнні?

Дабрынскі завагаўся на момант:

— Так, калі вы хочаце, — сказаў ён. Але, ведаеце, можна пісаць, што ён ужо сілу... Ен пратставаў на будзе!

— Чаму-ж так?..

— Не, не! — працоўжваў ён усміхаючыся. Сувязітар пратставаў на будзе, ён ужо не ў сваіх парахах.

— Арыштаваны?

— Так, і ў наступным тыдні пойдзе на пяць год у Саладукі. Толькі на пішце, што ён прысуджаны. Ён мае сваі прыхільнікі і гэта можа выклікаць камплікацыі. З гэтымі каталікамі ніколі не ведаеш!

— А можна напісаць, што ён арштаваны?

— Таксама не. Некаторыя ягоныя вернікі думаюць, што ён паехаў у Москву. Дадайце адно, што ён не зможа больш перашкаджаць...

— Добра... Але ўсё-ж — што ён такое зрабіў?

— Ён хадзіў ад дому да дому работніку і службобуйцу каталікоў; гутарыў з бацькамі і дзяцьмі. Вы-ж ведаеце, якія яны, гэтыя Паліакі (для аўтара Беларусаў на існеніе: праваслаўныя — гэта Расейцы, каталікі — Паліакі. Род.). Праўду жаўчы — але гэту га юшчэ да іншага, — яны заўсёдзе маюць больш даверу да іхнага сувязітара, чымся да вас! Вось, што!... Касыцёл быў поўны народу, дзе-ци прычашчаліся масай... Але ён драга заплаты за сваю перамогу, гэтыя пра-кляты ксёндз!

Я ведаў, да якое ступені работнікі, ія лічачы іншых каталікоў Беларусі, застасілі вернікі іхнай веры. Перад маймі вачыма скептыка прахадзілі сцены жанчын ды таксама ю мужчын, што пажажна апушкаліся на калені перад статуямі сувязіных у цэрквях Менску, і то як-шо раз у перыяд, калі гэту га вера магла драга каштаваць.

Для нас гэта кніжка цікавая тым, што дзея адбываецца ў вночыну у Менску ды некалькі разъездзяў прысычевана жудасным малонком калектывізашы на Беларусі. Нажаль, мы мусім аблежавацца толькі ніжэйпададзеным урыўкам, а таксама дэльцамі (закрыцьцем) Белае царквы ў Менску і «чысткі» Цішкі Гартнага, што будучы паданы ў наступных нумарах «Б». Аўтар зазначае, што прозывішчы некаторых людзей, дзеяя бясъечнасці іх, ён не падае, або зменяе іх.

І цяпер арштаваюць гэту га старога сувязітара толькі таму, што ён выканаў сваю абавязак. Ці-ж гэта справядлівіцца? Абавязак навест з гледзішча наверхуючага? Абавязак бязбожніка быў-б давесці жы-харству, што сувязітар мыльянец, а яны какужыць праўду... Што мы паказаем гэту га арштавім, калі на слабасць на-шае дактрины? Гэты сувязітар цяпер арштаваў большым пераможцам над намі, чымся капіт-б быў быў на сваёй дзе-ци.

— У чым-жа, на справе, аўтава-чава-еце вы гэту га сувязітара — папытаўся я, не разважаючы шмат над адценнем майго пытання.

— Як так — у чым? — здзіўляеца шэф. Вось дзе няўдалае пытаныне, та-варыць журнналіст!

— Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі ў змове супраць бясъечнасці савецкай дзяржавы...

— Зразумела, таварыш.

— Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

— А, гэта што іншае!... Добра, вы скажаце, што ён аўтава-чаваны ў контэрре-вальцыйнай акцыі... Але-ж не, таварыш Дабрынскі! — палахапі, я каб павініца. Я вас пы-таюся, як мы павінны сфармуляваць аў-вінавачанне...

Абвестка

ДА УВАГІ НАШЫХ
ПРАДСТАУНІКОЎ і ўсяго
БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДЗТВА!

Выдаўцтва «Бацькаўшчыны»
зьнікае на 25% цану ўсіх сваіх
выданняў за выняткам «Спадчыны»
Л. Купалы ў цвёрдай вокладцы,
«Беларускіх казак» у цвёрдай і мяккай
вокладцы і «Выбраных твораў» Р. Крушині.
У выпіку цана ўсіх выданняў на-
ступная:

Янка Купала
СПАДЧЫНА

— Выбар паэзіі зь вялікім крыва-
тычным артыкулам Ст. Станке-
віча. Балонаў 564. Цана 5.25, 9, або
11 амэр. далаіра (залежна ад вок-
ладкі паперы).

Янка Купала
ТУТЭЙШЫЯ

— П'еса ў чатырох дзеяях з крыва-
тычным артыкулам Р. Склота.
Балонаў 83. Цана 1 амэр. далаір.

Янка Купала
РАССКІДАНЕ ГНІАЗДО

— Драма ў пяцёх актах з крыва-
тычным артыкулам Р. Склота. Балонаў
58+XV. Цана 0.75 амэр. далаір.

Якуб Колас
НОВАЯ ЗЯМЛЯ

— Паэма зь вялікім крыва-
тычным артыкулам Р. Склота. Балонаў
246+XXXII. Цана 2.25 амэр. далаір.

Якуб Колас
СЫМОН МУЗЫКА

— Паэма з крыва-
тычным артыкулам
Р. Склота і А. Бабарэкі. Балонаў
238. Цана 2.25 амэр. далаіра.

Якуб Колас
У ПАЛЕКІЙ ГЛУШЫ

— Повесьць. Цана 1.50 амэр. далаір.

Андрэй Мрый.

ЗАПІСКІ

— Сатырычна аповесць з крыва-
тычным артыкулам Р. Склота. Бало-
наў 88. Цана 0.75 амэр. далаіра.

Лукаш Калюга

НЯДОЛЯ ЗАБЛОЦКІХ

— Аповесць з крыва-
тычным артыкулам Р. Склота. Цана 1.10 амэр.

далаіра.

Власт (Вацлаў Ластоўскі)

ТВОРЫ

— Аповяданьні. Балонаў 112. Цана
0.75 амэр. далаіра.

Юрка Віцьбіч

ПЛЫВЕ З-ПАД СВЯТОЕ

ГАРЫ НЁМАН

— Мастанція нарысы. Цана 0.75
амэр. далаіра.

Рыгор Крушині

ВЫБРАНЫЯ ТВОРЫ

— Вершы. Цана 2 амэр. далаіры.

ЛЯЧУЖЫХ БЕРАГОЎ

— Альманах твораў эміграцыйных
пастваў і пісьменнікаў з уступчымі
артыкулам Ст. Станкевіча. Бало-
наў 238. Цана 2. 25 амэр. далаіра.

БЕЛАРУСКІЯ КАЗКІ

Зборнік народных казак і літа-
турных твораў з казачнымі ма-
тывамі. Балонаў 215. Цана 3 або 4
далаіры (залежна ад вокладкі).

Заўвага: У ўропейскіх краінах,
пайменна ў Англіі, Францыі, Вэль-
тагі, Німеччыне, Італіі, Гішпаніі, а
таксама ў Аргентыне, Бразыліі й
Аўстраліі выданыя каштоўніць на
20% танец вышэй пададзене рас-
чонкі

Выдаўцтва «Бацькаўшчына»

ВЫКАНАЙ ГРАМАДЗКІ АБАВЯЗАК
— **ПАШЛІ СВОІ**
ДАР САКАВІКА
Ў КАСУ ФОНДУ БНР!

З Каляднымі Святамі
і Новым 1958 Годам
вітае
усіх сваіх паважаных кліентаў
Беларуская Кальпартажная Агенцыя
ў Лёндане.

Беларуская Кальпартажная Агенцыя
(В. Д. А.) мае на складзе ніжэй пераліч-
ныя кніжкі, выдадзеныя ў Беларускай
ССР, СССР і ў Польшчы. Цэнты пада-
дзены ў амэрыканскіх далаірах разам з
коштамі перасылкі

I. Кнігі ў беларускай мове

Календар-кнішка на 1958 год, 28 б. 0.95

Майхровіч С.: Нарысы беларускай
літаратуры XIX стагодз., 426 б. 1.30

Мурашка Р.: Сыні. Раман, 492 бач. 1.35

Броўка П.: Збор твораў, 2 томы,
762 бач. 2.60

Беларускі народны казкі, Баць-
каў дар, 248 бач. 0.95

АН. БССР: Кукуруза ў БССР, 412 б. 1.45

Глебка П.: У тыя дні. Паэма, 46 б. 0.35

Якімович А.: Мангольская казкі
(Пераклад), 94 б. 0.50

Гацкі Г.: Арганізацыя і методыка
правядзення хімічнага эксперы-
менту ў школе, 160 б. 0.50

Гордзюк Я.: На перадавых пазы-
цыях. Літаратурна-крытычныя
артыкулы, 188 б. 0.90

Фаст Г.: Апошняя мяжя (Пераклад),
242 б. 0.90

Украінка Л.: Вершы і паэмы, 254 б. 0.70

Васіленак А.: Вугорскія апавядань-
ні (Пераклад), 234 б. 0.75

Любанская А.: Калевала. Казкі Ка-
рэла-Фінскага эпасу, 164 б. 0.95

Пушкін А.: Казка пра цара Салта-
на. Кал. майонкі, 40 б. 0.35

Тувім Ю.: Падарунак дзеям. Вер-
шы, 62 б. 0.25

Чорны К.: Бацькаўшчына. Раман,
162 б. 0.60

Шашкоў Алеся: На рачных палё-
сах. Апавяданы, 98 б. 0.35

Якімович А.: З рога ўсяго многа.
Бел. народна казка, 16 б. 0.20

Арабей Л.: Цётка (Алаіза Пашкевіч)
Крыўка, біографічны нарыс. 0.90

Збанацкі Ю.: Лета ў Сакалінам.
Апавесьць. Пер. з украінскага,
198 б. 0.80

Колас Я.: Міхасёвы прыгоды. Па-
эмні для дзяяцей, 96 б. 0.35

Колос Я.: Рак вусач. Казка, 40 б. 0.30

Лу Сінь: Апавяданы, 380 б. 1.10

Якімович А.: Славацкая народная
казка «Дванаццаць месяцаў». 0.20

Франко І.: Апавяданы, 300 б. 0.95

Шамякін І.: Першае спатканье.
Апавяданы, 146 б. 0.60

Ярмашэвія Я.: Б. С. С. Р. на выстаў-
цы, 156 б. 1.00

Буйда К.: Выбраныя творы, 196 б. 0.75

(Заканчэнне ў наступным нумары)

Бялевіч Антон.: Добрыя людзі. Нарысы. Палеская хроніка. На Мін-
шчыне, 182 б.

Пышкоў Ю.: Трылогія Я. Коласа
«На ростанях», 224 б.

Колас Г.: Тэатры БССР у другой
Прыбалтыскай тэатральнай вя-
сні, 80 б.

Канапіцкая М.: Пря гномаў і сі-
роткі Марысю. Вялікі фармат.
Каліяр. майонкі, 166 б.

Барысенка В.: Беларуская пісмен-
нікі другой палавіны XIX стаго-
дзя, 354 б.

Барысенка В.: Нарысы па гісторыі
беларускай літаратуры, 640 б.

Зуб В.: Мастанція слова. Зборнік
твораў да маст. чытанія.

Корбан Ул.: З вецирком. Байкі,
122 б.

Кулакоўскі А.: Незабыўнае рэча.
Апавяданы, 204 б.

Любанская А.: Калевала. Казкі Ка-
рэла-Фінскага эпасу, 164 б.

Пушкін А.: Казка пра цара Салта-
на. Кал. майонкі, 40 б.

Тувім Ю.: Падарунак дзеям. Вер-
шы, 62 б.

Сабаленка Раман.: Жменя зярнат.
Апавяданы і нарысы, 242 б.

Есаюк Алеся: Крыліўч Уладзімір.
Жыццёўы і творчы шлях, 178 б. 0.55

Хадыка Ул.: Выбраныя вершы,
182 б.

A. LASZUK, 97 Moore Park Road,
London, S. W. 6, England

Заместа фэльетону

Дыялектычны матарыялізм

У Савецкім Саюзе, двух вернікаў пры-
ходзяць да свайго святара ў разгублены

пытаючы:

— Айцец, як і ўважна мы слухаем
нашых агітатораў, усё яшчэ на можам
разумець, што такое дыялектычны матарыялізм?

Святар крыху падумаў, і кажа:

— Вось неяк зайдзілі да мене два пі-
лігримы і папрасілі на начлег. Адзін

з іх ахайні, чысты, а другі — брудны.

Я запрапанаваў ім абодвум памыцца.

Каторы зь іх, павашаму, прыніку
мая прапанову?

— Брудны! — у вадзін голас адказа-
лі вернікі.

— Але і гэты разам святар не згаджа-
ецца з імі.

— Не, абодва захацелі памыцца: чы-
сты таму, што ён любіць чысьціно, а
брудны таму, што иму ўжо даўно па-
ра.

Пераглянуўшыся, вернікі пытаючы
уздыше святара:

— Як-ж які можам зразумець ва-
шы тлумачэнні, калі вы зіміні

разам мяняце адказ — у вас столькі
разов адказаў, колькі разоў вы ра-
спказаеце аб адным і тым-же выпадку?

— Бачыце, — адказаў ім святар, —
эта якраз і ёсьць тое, што бальшавікі
заруц дыялектычным матарыялізмам...

(Паводле «Таранту